

4. Коробко Т.А., Изумрудов В.А., Зезин А.Б. Конкурентные взаимодействия в растворах разноименно заряженных полиэлектролитов и анионных ПАВ //Высокомолек, соед.- 1993.- Т.35, №1.- С. 87-92.

5. Кабанов В.А. Физико-химические основы и перспективы применения растворимых интерполиэлектролитных комплексов (обзор) // Высокомолек. соед. - 1994.- Т. 36, № 2.- С. 183-197.

6. Чупятов А.М., Рогачева В.Б., Зезин А.Б., Кабанов В.А. Кинетика реакции между противоположно заряженными линейными и сетчатыми полиэлектролитами // Высокомолек. соед.- 1994.-Т. 36, № 2.- С. 212-217.

ИНТЕРПОЛИМЕРЛІК РЕАКЦИЯЛАРДАҒЫ МОНОЭТАНОЛАМИННЫҢ ВИНИЛ ЭФИРЫ МЕН МАЛЕИН АНГИДРИДІНІҢ НЕГІЗІНДЕГІ ПОЛИАМФОЛИТТІ ГИДРОГЕЛЬДЕРІ

Жатқанбаев Е.Е., Жатқанбаева Ж.Қ.

Әл-Фараби атындағы қазақ ұлттық университеті

Мақалада алғаш рет моноэтаноламинның винил эфирі мен малеин ангидридінің негізінде γ -саулелендірумен тігілген полиамфолитті сополимерлер қарастырылған. Полиамфолитті гидрогельдің сызықты анионды және катионды полимерлермен комплекстүзу реакциялары зерттелген. рН, иондық күш және қоршаған ерітіндінің температурасына тәуелді синтезделген гидрогельдердің және олардың комплекстерінің ісіну қабілеті зерттелген.

POLYAMPHOLITIC HYDROGELS ON THE BASIS OF A VINYL ETHER MONOETHANOLAMINE AND MALEIC ANHYDRIDE IN INTERPOLYMER REACTIONS

Zhatkanbaev E.E., Zhatkanbaeva Z.K.

Al-Farabi Kazakh national university

In article are considered synthesized under the influence of γ -radiation sewed polyampholytic copolymers on the basis of a vinyl ether monoethanolamine and maleic anhydride. Complex formation reactions polyampholytic hydrogel with linear polymers anionic and cationic type are investigated. The bulking up behavior of the synthesized hydrogel

УДК 541.128

MnCeLaBaSr/(γ + θ)Al₂O₃ КАТАЛИЗАТОРЫНА АДСОРБЦИЯЛАНҒАН ОТТЕГІНІҢ ТЕРМОДЕСОРБЦИЯСЫ

З.Т. Жексенбаева, К. Досымов, Е. Шайзадаұлы

Д.В.Сокольский атындағы Органикалық катализ және электрохимия институты

Мақалада температуралы-бағдарламаланған десорбция (ТБД) әдісімен MnCeLaBaSr/(γ + θ)Al₂O₃ катализаторының оттегі бойынша адсорбциялық қасиеттері зерттелді. Катализаторда, әлсіз байланысқан оттегі (O₂⁻, O⁻) түрінде аралас оксидтердің

құрылымында еріген стехиометриядан жоғары оттегімен қатар, оксидтер, перовскиттер мен гексаалюминаттардың құрылымына кіретін оттегі табылды. Жоғары температуралы қыздыру (1473К) кезінде Mn_2O_3 , сирек (CeLa) және сілтілік-жер (BaSr) элементтері оксидтері, $MnAl_2O_3$ -тің θ - Al_2O_3 -пен әрекеттесулері нәтижесінде Mn_2O_3 кластерлері, перовскиттермен қатар мөлшері Pt және Pd-мен промоторлаганда артатын $MnLaAl_{11}O_{19}$ гексаалюминатының түзілетіндігі көрсетілді. Mn^{3+} тотығу-тотықсыздану процесінің жеңілдігі мен оттегінің байланыс энергиясының төмендігіне байланысты катализатордың активтілігіне марганец гексаалюминаты елеулі үлес қосады.

Оксидтік катализаторлардағы оттектің байланыс энергиясы тотығу реакцияларында олардың активтілігі мен талғамдылығын анықтайды. IV период металдары жекелеген оксидтерінің H_2 , CO, CH_4 және басқаларды тереңдете тотықтыру реакциясындағы активтілігі Co_3O_4 , CuO, NiO, MnO_2 , Cr_2O_3 , Fe_2O_3 , ZnO, V_2O_5 , TiO_2 қатары бойынша төмендейтіні белгілі және мұның өзі оксидтің беткі қабатындағы оттектің байланыс энергиясының өсу ретімен сәйкес келеді. Металдарды тасымалдағышқа отырғызу, қатты ерітінділер, шпинельдер, перовскиттер түзуші металдар оксидтерінің қоспасын пайдалану көпшілік жағдайларда катализаторлардың активтілігі мен тұрақтылығын арттыруға мүмкіндік береді /1,2/. Осы себепті көпкомпонентті катализаторларға адсорбцияланған және торлық оттектің мөлшерлік қатынасын зерттеу және активтілік, талғамдылық пен оттеқ-катализатор байланыс энергиясы арасындағы тәуелділікті анықтау тотықтыру катализ теориясы үшін аса маңызды болып табылады. Бұл мәселені зерттеу құрамындағы оттеқ мөлшері температураға тәуелді болатын бірнеше тотығу дәрежесі барлығымен ерекшеленетін (Fe, Mn, Cr) айнымалы металдар оксидтері үшін елеулі түрде күрделене түседі. Зерттеудің қиындығы – бір күйден екіншісіне жеңіл ауысып отыратындығымен ғана емес, бір ғана брутто-формуласына сәйкес келетін оксидтік құрылымының әр алуандығымен ерекшеленетін Mn-катализаторлары /3/.

Осыған байланысты біздің жұмысымызда ТБД әдісімен алюминий оксидіндегі MnCeLaBaSr катализаторларының оттеқ бойынша адсорбциялық қасиеттері зерттелді.

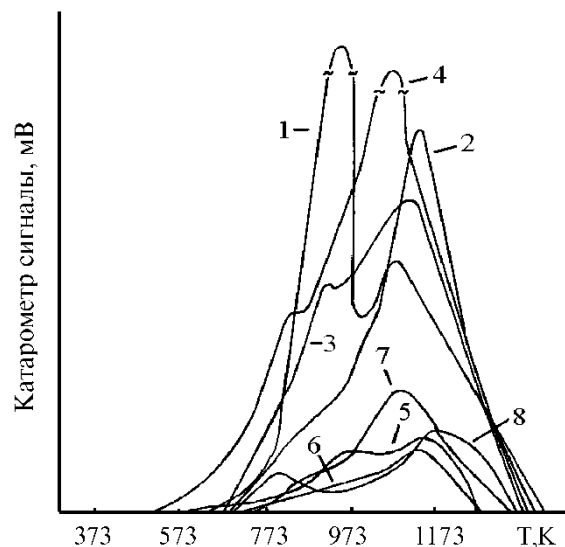
Тәжірибе әдістемесі

Оттекті ТБД алдында катализатор вакуумда 573К-де, $p=10^{-5}$ мм сынап бағанасында, 1 сағ. бойы тазаланды, сонан соң әртүрлі температурада оттеқпен өңдеу (1сағ., 40мл/мин ағында) жүргізілді. Бұл жағдайда метал оксидтері әуелі ең төмен тотығу дәрежесіне дейін тотықсызданып, онан соң қайтадан тотығады. O_2 жіберіп, үлгілерді 293К дейін салқындатқан соң, оттегі инертті газ He-мен алмастырылды және бағдарламалық режимде (20К/мин) тазаланған He ағынында (20мл/мин) тұтқыларда CO_2 , H_2O және O_2 басқа да газдарды ұстата отырып термодесорбция жүргізілді. Бөлінген оттеқ мөлшері катарометрде O_2 бойынша алдын-ала белгіленіп алынған термодесорбциялық шыңдар бойынша және жекелеген тәжірибелерде мөлшерлеуші кранда 77К-де ұсталған O_2 жиынтық мөлшерін жылу өткізгіш детекторы бар хроматографта молекулалық NaX елеуішті үш метрлік бағанды қолдана отырып, талдау арқылы анықталды. O_2 жиынтық мөлшерін екі әдіспен анықтау қатесі $\pm 5\%$ болды.

Нәтижелер және оларды талқылау

1-суретте 673К-де O_2 өңделген 0,3г Mn- катализаторларынан, оның құрамының күрделенуі барысында оттектің термодесорбциялануының спектрлері келтірілген. Көріп тұрғанымыздай, O_2 -нің тасымалдағыштан және Al_2O_3 -тегі BaSr, CeLa, BaSrLaCe оксидті катализаторларынан бөлінуі үлкен температуралық аралықта (473-1173К, $T_{max}=1023K$) жүреді. 3%Mn/ Al_2O_3 спектрінде 473-773К аймағында иықша және MnO_2 -нің β - Mn_2O_3 дейін, онан соң β - Mn_2O_3 -тің MnO дейін ыдырауын /3/ көрсететін, оттеқ бөлінуінің $T_{max}=833$ және 1053К-ге сәйкес келетін күрт көтерілген шыңдары бар. Алынған мәліметтер Mn-катализаторы 673К-де O_2 -мен өңдеуден кейін, қыздыру кезінде оттегі бөле отырып, әуелі β - Mn_2O_3 оксидіне айналатын, ол одан әрі 973-1173К аралығында MnO-ға дейін ыдырайтын

рентгенаморфты MnO_2 фазасынан тұратынын көрсетеді.

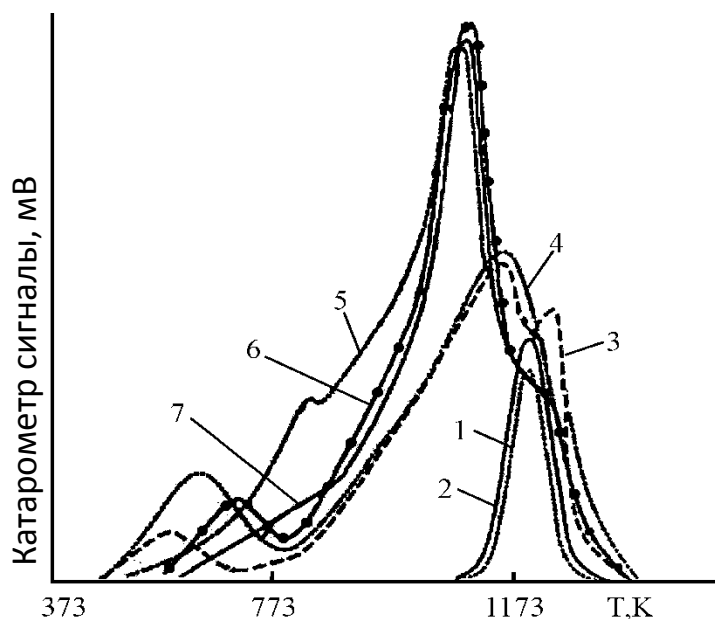

Сурет 1 - Оттектің $MnCeLaBaSr/(\gamma+\theta)Al_2O_3$ оксидтік катализаторларын 573K-де 1сағ. вакуумдеуден және 673K-де O_2 1сағ. өндеуден кейінгі ТБД спектрлері: 1- Mn; 2- MnLa; 3- MnCe; 4-MnCeLaBaSr; 5-BaSr; 6- CeLa; 7- CeLaBaSr; 8- $(\gamma+\theta)/Al_2O_3$

Mn/Al_2O_3 -ті лантанмен модификациялау жағдайында 773-тен 953K-ге (MnO_2 ыдырауы) дейінгі аймақта O_2 бөлінуі елеулі азаяды және спектрдегі $T_{max}=1123K$ шың әлдеқайда айқындала түседі. Дәл осындай эффект катализатор құрамына Ce, Ce-ді Ba және Sr қоса енгізу жағдайларында да көрініс береді. Тек 783-873K аумағында кішігірім шың сақталады және спектрдегі O_2 бөліну иықшасы 773K-ге дейінгі аралықта артады. Бұл жай 873K-де қыздырудан, вакуумдеуден 673K-де O_2 -мен өндеуден кейін La және Ce-ді Ba, Sr-бірге қосылған катализаторда MnO_2 фазасы түзілуін азайтатынын көрсетеді. Алюминий оксидіндегі MnCeLaBaSr ТБД спектрінде әлсіз байланысқан оттектің бөліну аймағы (473-773K) басқа катализаторларға қарағанда әлдеқайда үлкен болады. II және III топ элементтерін (La, Ce, Ba, Sr) қосу катализаторда MnO_2 фазасы түзілуін елеулі азайтады және Mn_2O_3 ыдырау аймағында оттек бөлінуін арттырып, спектрдегі сәйкес шыңды біршама төмен температуралар аймағына қарай ығыстырады. Аралас Mn-катализаторларда барлық адсорбциялану температураларында әлсіз байланысқан оттек пайда болады ($T_m=473-673K$). Mn_2O_3 ыдырау аймағында бөлінген оттек мөлшері стехиометриядан асып кетеді.

Оттектің әртүрлі формаларының $MnCeLaBaSr/Al_2O_3$ -ке сорбциялануына температураның қалай әсер ететіні (2-сурет) қызықты мәселе болды. Оттекті өндеу температурасының негізгі әсері 573K-де вакуумдеуден кейін катализатор құрамындағы MnO-ның тотығу дәрежесіне тиеді. Вакуумдеуден және 373K-де катализатордың O_2 -мен әрекеттесуінен кейін алынған спектр тасымалдағыш бетінде Mn_3O_4 аз мөлшерінің MnO (ыдырау температурасы 1173K) дейін ыдырайтынын көрсетеді. O_2 -мен өндеу температурасын 473-573K-ге дейін көтеру 773-973K аймағында ыдырайтын Mn_2O_3 түзілуіне ықпал етеді. Бұл кезде хемосорбцияланған әлсіз байланысты оттек (десорбция аймағы 473-773K) мөлшері елеулі артады ($T_{адс}=473-773 K$ -де).

Оттектің әр қалай температура аралықтарында бөлінуіне қатысты мәліметтерді толықтыру мақсатында 10%MnCeLaBaSr/ Al_2O_3 (0,009г Mn)-катализаторында MnO_2 -нің ыдырап Mn_2O_3 (десорбциялану аймағы 773-923K) айналу және оттектің 673-823K адсорбциялануынан соң Mn_2O_3 -тің ыдырап, MnO(>923K) айналу жағдайларындағы O_2 мөлшерінің мүмкін және эксперименттік тұрғыда анықталған есептеулері жасалды (1-кесте).

Сурет 2 - Оттектің MnCeLaBaSr /(γ + θ)Al₂O₃ катализаторын 573К-де вакуумдеуден және әр түрлі температураларда O₂-мен өңдеуден кейінгі ТБД спектрлері (T_{алс} O₂=673К): 1- 573К-де вакуумдеу; 2- 373К; 3- 473К; 4- 573К; 5- 673К; 6- 773К; 7- 873К

Есептеу бойынша MnO₂-нің Mn₂O₃ дейін ыдырауы нәтижесінде 0,92мл O₂ бөлінуі тиіс еді, бірақ 0,95мл бөлінді (бұл фаза қалыптасқан кездегі адсорбцияның үш температурасындағы орта мәні). Бұл көрсетілген мөлшер O/Mn=2,05 атомдық қатынысқа сәйкес келеді. Мұның өзі 773-923К аймағында MnO₂→Mn₂O₃ айналуы салдарынан түзілетін оттектің катализатордан аласталатынын көрсетеді. 10% металдар Al₂O₃ активті орталықтарын толық жауып қалатындықтан, тасымалдағышқа адсорбцияланған O₂ мөлшері есептелген жоқ. Mn₂O₃-тің MnO айналуы кезінде (T>923К) синтезделген катализатордан 1,84мл O₂ бөлінуі тиіс еді, бірақ 3,29мл O₂ (T_{адс.орта} мәні 673-823К) бөлінді және бұл кезде O/Mn қатынасы 1,68 тең, яғни Mn₂O₃ тән қатынастан (1,5) жоғары. Алынған мәліметтер оксидтерді аралас Mn-катализаторларда қыздыру барысында өз құрылымына Mn₂O₃-тегідей температура аумағында бөлінетін торлы оттекті сорбциялаушы жаңа қосылыстар түзілуімен түсіндіріледі.

Кесте 1 – 0,3г MnCeLaBaSr/Al₂O₃ катализаторының O₂-мен әр түрлі температурада әрекеттесуінен кейін термодесорбцияланған O₂-нің (мл) түрлі температура аралықтарында бөліну сипаты

Әрекеттесу температурасы T, К	Адсорбцияланған оттегі	MnO ₂ →Mn ₂ O ₃	Mn ₂ O ₃ → Mn ₃ O ₄ →MnO
	473-773К	773-923К	>923К
373	0,035	0,045	2,04
473	0,228	0,457	3,03
573	0,599	0,460	3,23
673	0,59	1,27	3,14
773	0,45	0,89	3,10
823	0,19	0,71	3,64

Жоғарыда келтірілгендерден сирек (Ce,La) және сілтілік жер(Ba,Sr) элементтері араласқан және 823-873К-де ауада қалыптасқан Mn-катализатор T=973-1023К-ге (метанның тотығу температурасы) дейін құрамында дисперсті рентгенаморфты Mn₂O₃ оксиді түзілетіндігі туралы қорытынды жасауға және Mn₂O₃ оксидінің өзі Ce,La және Ba,Sr-мен

перовскит тектес қосылыс түзіп, соның есебінен әлсіз байланысқан оттегінің адсорбциялануы артқанын айтуға болады. Mn_2O_3 дисперсті оксидінің Ce,La-мен қатты ерітінді түзуге қатысатындығын Ce-La-Mn және Ce-La-Ba-Sr-Mn-үлгілерінде байқалған диффуздық шағылуының электрондық спектрлерінің 550нм жоғары аумағындағы жұтылу қарқындылығының елеулі төмендеуі Mn_2O_3 оксидті фазасының азаюынан болады және мұның өзінің иондарға дейін дисперстеніп, әсіресе 1173К температурада қыздырғанда Ce,La-мен оксидтерімен әрекеттесіп, перовскит түзуімен түсіндіріледі /4/.

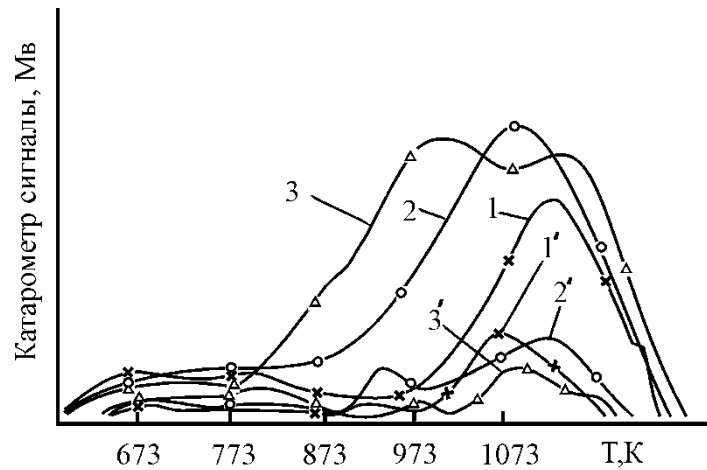
Әлсіз байланысқан беттік оттектің және аралас үлгілерде MnO_2 (773-923К), Mn_2O_3 оксидтері мен перовскиттердің MnO -ке (>923К) дейін ыдырауы кезіндегі оттектің десорбциялануының активтену энергиясын бағалау арнайы жасалған бағдарлама бойынша Поляни - Вигнердің түрлендірілген теңдеуімен оттектің концентрациясының температураға орай өзгеруі арқылы электронды есептеу машиналарында жүргізілді /5/. Есептеулер оттегінің MnO_2/Al_2O_3 -тен $E_{дес}=111,2$ кДж/моль және әлсіз байланысқан оттектің модификацияланған үлгілерден десорбциялануы 80,2-ден 98,2 кДж/моль дейін ауытқитындығы катализатор құрамына тәуелділігін көрсетті. $T>923К$ аймағында Mn_2O_3 ыдырауы кезінде және оксидтердің қатты ерітінділерінен оттектің десорбциялануы $E_{дес}=115,0-148,8$ кДж/моль аралығынла жүреді (2-кесте).

Кесте 2 - 873К-де қалыптасқан $(\gamma+\theta)Al_2O_3$ -тегі Mn-катализаторлардан вакуумдеуден және O_2 -мен 673К-де өңдеуден кейін бөлінген оттектің $E_{дес}$ (кДж/моль) өзгеруі

Катализатор	O_2 -нің десорбциялану температура аралығы, К және $E_{дес}$ (кДж/моль)		
	473-773	723-923	923-1173
Mn	91.1	111.2	119.1-115.9
Mn-La	97.8	118.3	139.2-148.8
Mn-Ce	98.2	109.5	125.4-139.6
MnCeLaBaSr	80.2	98.6	115.0-142.1

Оттектің $MnCeLaBaSr/Ce/\theta-Al_2O_3$ -тен термодесорбциялану спектрі әлсіз байланысқан оттектің бөлінуіне (500-773К), MnO_2 ыдырау аумағында O_2 -нің аз мөлшеріне және негізгі бөлігінің Mn_2O_3 және оның Ce,La және Ba,Sr оксидтерімен түзілген қатты ерітінділерінің (3-сурет) ыдырауы кезіндегі десорбциясына сәйкес келеді. Катализаторды Pt және Pd-мен промоторлау көрсетілген аймақтарда бөлінетін оттектің мөлшерінің артуын тудырады және Mn_2O_3 ыдырау кезіндегі оның десорбциясының басталу температурасын және максимум температурасын төмендетеді. Сірә, Pt және Pd перовскиттер құрамына кіре отырып, оның түзілу жағдайын жақсартады.

$Ce/\theta-Al_2O_3$ -тегі $MnCeLaBaSr$ катализаторларын 1473К-де 5сағ. қыздыру, Mn_2O_3 пен перовскиттердің Mn_3O_4 арқылы MnO дейін ыдырауы салдарынан үш катализаторда да оттектің бөлінуі елеулі азаяды (3-сурет). Мұның өзі Mn_2O_3 және катализатордың басқа да элементтерінің (Ce,La және Ba,Sr) біраз бөлігінің $\theta-Al_2O_3$ -пен $MnAl_2O_4$ алюминаттарын (РФА, микродифракциялы ЭМ әдістерімен көрсетілгендегідей), онан соң марганец гексаалюминатын түзе әрекеттесуінен болса керек. 923К-нен жоғары және 973К-нен төменгі аймақта оттектің бөлуші қыздырылған үлгілердің (3-сурет) ТБД спектрлері бұрын алынған /6/ $Sr_{1-x}La_xMnAl_{11}O_{19-\alpha}$, гексаалюминаттағы оттектің ТБД спектріне сәйкес келеді. Оттегінің азаюын жоғары температурада катализатордағы марганец пен басқа да элементтердің ұшуымен байланыстыруға болмайды. Олардың бастапқы және қыздырылған катализаторлардағы мөлшерінің анықтаудың эмиссия-спектрлік талдау әдісін (1200 штрих/мм дифракциялық торлы ДФС-13 аспабы) қолдана отырып алынған нәтижелері де осыған дәлел бола алады (4-кесте).

Ce/ θ -Al₂O₃-тегі MnCeLaBaSr катализатордан әртүрлі формадағы оттектің E_{дес} (кДж/моль) мәні (γ + θ)/Al₂O₃-тегі катализатор мәліметтеріне жақын болып шықты (3-кесте).

Сурет 3 - Оттектің Ce/ θ -Al₂O₃-тегі MnCeLaBaSr катализаторын 573К-де вакуумдеуден және O₂-мен 1сағ. өңдеуден кейінгі ТБД спектрі: 1-MnCeLaBaSr; 2- MnCeLaBaSr+Pd; 3- MnCeLaBaSr+Pt; 1', 2', 3' -1473К қыздырылғаннан кейінгі катализаторлар, 5сағ.

Кесте 3 - Ce/ θ -Al₂O₃-тегі Pt мен Pd қосылған және оларсыз MnCeLaBaSr катализаторларынан бөлінген оттектің E_{дес} (кДж/моль) өзгерісі

Катализатор/Т _{десорбция}	O ₂ -нің десорбциялану температура аралығы, К және E _{дес} (кДж/моль)		
	690-800	700-973	853-1073
MnCeLaBaSr	77,5	94,3	110,3
MnCeLaBaSr +Pd	76,3	97,6	121,8
MnCeLaBaSr +Pt	77,9	102,9	121,3

Сонымен O₂ адсорбциясын 2%Ce/ θ -Al₂O₃ -тегі MnCeLaBaSr катализаторында ТБД әдісімен зерттегенде, катализатор құрамында адсорбцияланған әлсіз байланысты оттегінің (T₁-T₂ = 473-773К, E_{дес} = 80 кДж/моль) және қыздырған кезде мөлшері күрт азаятын, марганец гексаалюминатынан бөлінетін оттегі десорбциясының максималды температурасы T_м = 1073К-ге жылжитын, Mn₂O₃ -пен Mn перовскитінің Mn₃O₄-ке дейін (T₁-T₂ = 723-923К, E_{дес} = 98,6 кДж/моль) және Mn₃O₄ → MnO(T₁-T₂ = 923-1173К, E_{дес} = 115-142 кДж/моль) ыдырағанда бөлінетін құрылымдық оттегінің бар екендігі табылды. Марганец гексаалюминаты, Mn³⁺ тотығу-тотықсыздану процесінің жеңілдігі мен катализатордың активтілігіне оттегінің байланыс энергиясының төмендігіне байланысты елеулі үлес қосатындығы анықталды.

Кесте 4 - Әртүрлі температураларда қыздырудан кейін эмиссия-спектрлік талдау әдісімен алынған мәліметтер негізіндегі катализатордағы элементтер мөлшері

Катализатор	Т _{кызд.} , К	Элементтердің мөлшері, %				
		Mn	La	Ce	Ba	Sr
MnCeLaBaSr/2%Ce/ θ -Al ₂ O ₃	673	2,1	0,14	2,5	0,34	0,12
	1373	2,8	0,13	3,1	0,30	0,12
MnCeLaBaSr/2%Ce/ θ -Al ₂ O ₃ +Pt	673	2,7	0,125	2,7	0,32	0,12
	1373	2,7	0,125	2,1	0,32	0,11

Әдебиет

1 Досумов К., Попова Н.М., Жексенбаева З.Т. Термостабильный многокомпонентный

марганцевый катализатор глубокого окисления метана, модифицированный оксидами редкоземельных и щелочноземельных элементов// Катализ в промышленности, 2009, Т.1. №6,-С.60-67.

2 Попова Н.М., Досумов К, Комашко Л.В., Григорьева В.П., Сасс А.С. Термостабильный многокомпонентный марганцевый катализатор глубокого окисления метана до CO_2 // Кинетика и катализ, 2007, Т. 47, №6, -С.935-944.

3 Роде Е.А. //Кислородные соединения марганца. - М., 1952. - 397с.

4 Досумов К., Попова Н.М., Соколова Л.А., Жексенбаева З.Т. Исследование оксидных Мп-катализаторов на $\gamma\text{-Al}_2\text{O}_3$ методом спектроскопии диффузного отражения (ЭСДО) //Журнал Известия МОН РК, Сер. хим., 2000. №6, - С.23-28.

5 Цырульников П.Г. Термостабильные катализаторы глубокого окисления на основе оксидной алюмомарганцевой и модифицированной алюмоплатиновой систем. // Диссертация в виде научного доклада на соискание ученой степени доктора хим. наук: 02.00.15. - Новосибирск, ИК СОРАН, 1996.- 41с.

6 Artizzu-Duart P., Millet J.M., Guilhaume N., Garbowski E., Primet M. Catalytic combustion of methane on substituted barium hexaaluminates // Catalysis Today, 2000. - Vol.59, - P.163-177.

ТЕРМОДЕСОРБЦИЯ АДсорБИРОВАННОГО КИСЛОРОДА С MNCeLABASr/($\gamma+\theta$) Al_2O_3 КАТАЛИЗАТОРОВ

К. Досумов, З.Т. Жексенбаева, Е. Шайзадаулы

Институт органического катализа и электрохимии им. Д.В.Сокольского

В статье представлены результаты исследования адсорбционных свойств MnP3ЭЩЗЭ катализатора на $(\gamma+\theta)/\text{Al}_2\text{O}_3$ методом ТПД кислорода. Для MnBaSrLaCe/2%Ce/ $\square\text{Al}_2\text{O}_3$ катализатора определено наличие адсорбированного слабосвязанного кислорода ($T_1\text{-}T_2=473\text{-}773\text{K}$, $E_{\text{des.}}=80\text{кДж/моль}$) и структурного кислорода, выделяющегося за счет распада Mn_2O_3 и Mn перовскита до Mn_3O_4 ($T_1\text{-}T_2=723\text{-}923$, $E_{\text{des.}}=98,6\text{кДж/моль}$) и Mn_3O_4 , MnO ($T_1\text{-}T_2=923\text{-}1173$, $E_{\text{des.}}=115\text{-}142\text{кДж/моль}$), содержание которых резко уменьшается при прогреве, а T_m десорбции сдвигается к $T=1073\text{K}$, при которой кислород выделяется из гексаалюмината марганца.

THERMAL DESORPTION OF ADSORPTION OXYGEN FROM MNCeLABASr/($\gamma+\theta$) Al_2O_3 CATALYSTS

K.Dossumov, Z.T.Zheksenbaeva, E.Shaizadauly

Institute of an organic catalysis and electrochemistry of D.V.Sokolsky

The results of investigation of adsorption properties of the MnBaSrLaCe catalyst on $(\gamma+\theta)/\text{Al}_2\text{O}_3$ by TPD of oxygen method are presented in paper. The presence adsorbed slightly bounded oxygen ($T_1\text{-}T_2=473\text{-}773\text{K}$, $E_{\text{des.}} = 80\text{kJ/mol}$) and structural oxygen for MnBaSrLaCe/2%Ce / $\square\text{Al}_2\text{O}_3$ catalysts separating out by means of destruction of Mn_2O_3 and Mn perovskites to Mn_3O_4 ($T_1\text{-}T_2=723\text{-}923$, $E_{\text{des.}} = 98,6\text{kJ/mol}$) and Mn_3O_4 , MnO ($T_1\text{-}T_2=923\text{-}1173$, $E_{\text{des.}} = 115\text{-}142\text{ kJ/mol}$). Maintenance of it sharply decreased at heating; T_{max} of desorption moves to $T=1073\text{K}$ at which oxygen is allocated from manganese hexaaluminate.